

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně

Četnická pohraniční kontrolní stanice Domažlice

1939

Inventář

EL NAD č.: 1948

AP č.: 540

Mgr. Radka Kinkorová

Horšovský Týn 2019

Obsah

Úvod:

I. Vývoj původce archiválií.....	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu.....	4
III. Archivní charakteristika archivního fondu.....	4
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	4
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky.....	5
Seznam použitých pramenů a literatury.....	6

Příloha

Seznam použitých zkratk	7
-------------------------------	---

Inventární seznam.....	8
-------------------------------	----------

I. Vývoj původce archiválií

Původcem archiválií je Četnická pohraniční kontrolní stanice Domažlice, existence 1938–1940, sídlo měla na nádraží v Domažlicích, Masarykova ulice, čp. 157.

Četnictvo čili žandarmerie bylo na území celé habsburské monarchie,¹ a tedy i českých zemí, rozšířeno císařským nařízením č. 272 z 8. června 1849 a jeho zřízení konkretizovalo nařízení ministra vnitra č. 19 z 18. ledna 1850. To definovalo četnictvo jako vojensky organizovaný strážní sbor uskupený v četnických plucích určený k udržování veřejné bezpečnosti, klidu a pořádku, jenž byl součástí c. k. armády.²

Po změnách, které přinesl v roce 1860 Říjnový diplom, zůstalo četnictvo i nadále vojensky organizovaným bezpečnostním sborem, byť s nižším celkovým početním stavem a jinou vnitřní organizací. Po vojenské a disciplinární stránce četnictvo podléhalo ministerstvu války a ve služebních a ekonomických záležitostech ministerstvu vnitra. V roce 1868 bylo c. k. četnictvo vyňato z pravomoci ministerstva války a podřízeno nově zřízenému ministerstvu pro zemskou obranu a veřejnou bezpečnost, v roce 1870 však byla agenda veřejné bezpečnosti ministerstvu odňata a přidělena ministerstvu vnitra.³ Zákonem z roku 1876 bylo četnictvo zcela vyjmuta ze svazku armády a v záležitostech výkonu bezpečnostní služby podřízeno civilní správě.

V roce 1895 byl vydán nový zákon č. 1/1895 ř. z., o četnictvu, jenž mj. stanovil, že v případě války sice může být četnictvo pověřováno zvláštními vojenskými úkoly, avšak primárně si zachová všeobecné bezpečnostní určení.⁴ I nadále bylo četnictvo definováno jako vojenský strážní sbor zřízený za účelem zachování veřejného pořádku a bezpečnosti. Tento zákon o četnictvu platil pouze s drobnými úpravami v rámci recepční normy i po vzniku Československé republiky a to až do vydání zákona č. 299/1920 Sb. z. a n., o četnictvu.

Poslední zákonnou úpravu činnosti četnictva v první republice přinesla novela zákona č. 299/1920 Sb. z. a n., o četnictvu (zákon č. 28/1928 Sb. z. a n., jímž se doplňují a mění zákony o četnictvu a o sborech stráže bezpečnosti).

V novém státě doplnily strukturu četnictva rovněž četnické pohraniční kontrolní stanice. Vláda rozhodla 10. února 1919 o uzavření hranic, jejich střežení a provádění pohraniční kontroly. Ministerstvo financí svým výnosem č. 6249 mj. určilo, že hranice se směly překročit jen v místech stanovených pohraničních kontrol, pro tzv. styk do dálky to byla přístaviště nebo místa, kde železnice přetínala hranici. Tyto předpisy zůstaly v platnosti i po odtržení pohraničí a jeho včlenění k říšskoněmeckému území na podzim 1938. Na nově utvořených hranicích musely vzniknout i nové četnické pohraniční kontrolní stanice. Okleštěný stát se ocitl ve zcela nezvyklých hranicích, jejichž průběh přinesl nejednu komplikaci. Železniční trať z Plzně do Domažlic procházela střídavě územím Československé republiky a územím připojeným k říši, vznikly tak nové pohraniční kontrolní stanice ve Staňkově a v Domažlicích. Po připojení části Chodska k říšskoněmeckému území v dodatečném záboru pozbyla smyslu pohraniční stanice v České Kubici a např. četník František Šimek přešel hned 24. listopadu 1938 (zábor) z pohraniční stanice Česká Kubice na

¹ Před rokem 1850 existoval četnický pluk v Lombardii a Uhrách. Viz MACEK, Pavel – UHLÍŘ, Lubomír. *Dějiny policie a četnictva I. : habsburská monarchie (1526–1918)*. Praha : Themis, 1997, s. 64.

² Předpisy viz řada Výbor zákonů a nařízení Republiky Československé k potřebě četnictva úřadů politických (upravili Josef Mrhálek a Josef Hoffmann).

³ JANÁK, Jan – HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005, s. 282.

⁴ MÁLEK, Jan. *Vývoj, historie a činnost četnictva v Československu v letech 1918–1945 na příkladu Četnické stanice Zlín a Okresního četnického velitelství Zlín* [tiskem nepublikovaná diplomová práce]. Olomouc : Právnická fakulta Univerzity Palackého, 2014, s. 11, dostupné z http://theses.cz/id/7cvqsy/Malek_DP.pdf, 11. 7. 2017.

domažlickou pohraniční stanicí. Domažlická pohraniční kontrolní stanice si od 9. ledna 1939 pronajala prostory restaurace v budově státních drah v Masarykově ulici čp. 157. Četnické pohraniční kontrolní stanice byly zrušeny jako důsledek začlenění celního území Protektorátu do říšskoněmeckého celního území v roce 1940. Výkon pasové kontroly převzala německá pořádková policie.⁵

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Archiválie pocházející z činnosti četnické pohraniční kontrolní stanice v Domažlicích byly do Státního okresního archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně delimitovány z archivního souboru Fondy Veřejné bezpečnosti z bývalého kraje Plzeň (EL NAD 10133), jenž byl dosud v péči I. oddělení SOA v Plzni, a to protokolem o přemístění (delimitaci) archiválií ze dne 25. října 2016 čj. SOAP/010-0839/2016. Archivní fond Četnická pohraniční kontrolní stanice Domažlice byl vymezen až při zpracovávání delimitovaného materiálu v roce 2017, proto je přírůstek archivního fondu Četnická pohraniční kontrolní stanice Domažlice evidován pod číslem 53/2017.

Státní oblastní archiv v Plzni převzal archiválie k uložení do archivního souboru Fondy Veřejné bezpečnosti z bývalého kraje Plzeň ve dvou přejímkách, a sice 11. března 1960, č. přírůstku 17-20/1960, a 7. října 1961, č. přírůstku 7-42/1961.

Z písemností vzniklých z činnosti domažlické četnické pohraniční kontrolní stanice se dochoval jeden podací protokol, ostatní dokumenty byly skartovány nebo ztraceny.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Archivní fond Četnická pohraniční kontrolní stanice Domažlice obsahuje jedinou archiválii, ta pochází z roku 1939.

Po formální stránce je inventář zpracován podle metodického pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek č. j. SOAP/006–0767/2010 a jeho dodatku č. j. SOAP/006–1300/2014 a dále podle metodického návodu č. 1/2013 odboru archivní správy a spisové služby ministerstva vnitra č. j. MV–46913/AS–1/AS–2013.

Během pořádání nebyly vyřazeny žádné archiválie. Jazykem archiválie je čeština. Archiválie je poškozená, chybí zadní deska.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Archiválie inventarizovaného archivního fondu pocházejí z činnosti domažlické četnické pohraniční kontrolní stanice. Bohužel se dochovala jediná registraturní pomůcka, a to pouze ze srpna až září 1939.

Pro poznání činnosti a působení četnické pohraniční kontrolní stanice je nutné prostudovat i další archivní materiál, např. archivní fond Okresní úřad Domažlice I (uložený ve zdejšímu archivu) nebo Zemské četnické velitelství Praha (Národní archiv v Praze).

⁵ Národní archiv, fond Zemské četnické velitelství Praha, č. kart. 918.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Ve Státním okresním archivu Domažlice se sídlem v Horšovském Týně archivní fond Četnická pohraniční kontrolní stanice Domažlice uspořádala a archivní pomůcku zpracovala Mgr. Radka Kinkorová.

V Horšovském Týně dne 2. prosince 2019

Mgr. Radka Kinkorová

Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny

Prameny archivní

Státní okresní archiv Domažlice se sídlem v Horšovském Týně, fond *Okresní úřad Domažlice I* (EL NAD 592).

Národní archiv, fond *Zemské četnické velitelství Praha* (EL NAD 1084).

Literatura

JANÁK, Jan – HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005.

MACEK, Pavel – UHLÍŘ, Lubomír. *Dějiny policie a četnictva II. : Československá republika (1918 – 1939)*. Praha : Police history, 1999.

MACEK, Pavel – UHLÍŘ, Lubomír. *Dějiny policie a četnictva III. : Protektorát Čechy a Morava a Slovenský štát (1939–1945)*. Praha : Police history, 2001.

MÁLEK, Jan. *Vývoj, historie a činnost četnictva v Československu v letech 1918–1945 na příkladu Četnické stanice Zlín a Okresního četnického velitelství Zlín* [tiskem nepublikovaná diplomová práce]. Olomouc : Právnická fakulta Univerzity Palackého, 2014.

Příloha: Seznam použitých zkratk

AF	archivní fond
AP	archivní pomůcka
AS	archivní správa
EL NAD	evidenční list Národního archivního dědictví
eid. jedn.	evidenční jednotka
inv. č.	inventární číslo
MV	ministerstvo vnitra
OÚ	okresní úřad
ppr	podací protokol
ř. z.	říšský zákoník
Sb.	Sbírka zákonů
Sb. z. a n.	Sbírka zákonů a nařízení
SOAP	Státní oblastní archiv v Plzni
SOkA	státní okresní archiv

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedin. č.
------------	-------	------------------	--------------------

I. Spisový materiál

A. Registraturní pomůcky

Obyčejné podací protokoly

1	Podací protokol obyčejný 1. 8. 1939–23. 9. 1939	1939	ppr 1
---	--	------	-------

Název archivní pomůcky:	Četnická pohraniční kontrolní stanice Domažlice
Značka archivního fondu:	ČPKS Domažlice
Časové rozmezí:	1939
Počet evidenčních jednotek:	1 (1 podací protokol)
Počet inventárních jednotek:	1
Rozsah v bm:	0,02
Stav ke dni:	2. 12. 2019
Zpracovatel archivního fondu:	Mgr. Radka Kinkorová
Zpracovatel archivní pomůcky:	Mgr. Radka Kinkorová
Počet stran:	10
Počet exemplářů:	4
Schválil:	Mgr. Radka Kinkorová dne 2. 12. 2019 čj. SOAP/10-711/2019